

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 07 26
COM(2012) 417 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

Saugumo pramonės politika

Inovacinės ir konkurencingos saugumo pramonės veiksmų planas
{SWD(2012) 233 final}

1. IŽANGA

Saugumo užtikrinimas yra vienas svarbiausių bet kurios visuomenės uždavinių. Nėra nė vienos politikos srities, kurios esminis aspektas nebūtų saugumas. Saugi ir patikima aplinka yra bet kurios stabilios visuomenės pagrindas. Konkurencinga ES saugumo pramonė, siūlanti saugesnius sprendimus, gali labai prisidėti prie Europos visuomenės atsparumo.

Saugumo pramonė – tai didelį augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą turintis sektorius. Per pastarąjį dešimtmetį pasaulinė saugumo rinka išaugo beveik dešimt kartų: nuo maždaug 10 mlrd. EUR iki 100 mlrd. EUR (2011 m. duomenys). Įvairūs tyrimai rodo, kad ES ir pasaulio saugumo rinka toliau augs sparčiau nei vidutinis BVP augimas¹.

Atsižvelgdama į šį didelį rinkos augimo potencialą Komisija saugumo pramonę kaip vieną svarbiausių dalių įtraukė į strategijos „Europa 2020“ pavyzdinę iniciatyvą „Integruota globalizacijos eros pramonės politika. Didžiausias dėmesys – konkurencingumui ir tvarumui“². Joje Komisija paskelbė apie saugumo pramonės politikai skirtos iniciatyvos pradžią.

Šis veiksmų planas yra pirmasis kertinis šios specialios iniciatyvos akmuo. Svarbiausias jos tikslas – skatinti ES saugumo pramonės augimą ir darbo vietų kūrimą.

Dėl savo technologinės plėtros lygio daugelis ES (saugumo) bendrovių vis dar pirmauja pasaulyje daugumoje saugumo sektoriaus segmentų. Tačiau naujausi pokyčiai ir rinkos prognozės rodo, kad Europos bendrovių rinkos dalis pasaulinėje rinkoje ateinančiais metais nuolat mažės. Vadovaujantis pramonės prognozėmis ir nepriklausomų tyrimų rezultatais, jei nebus imtasi veiksmų ES saugumo pramonės konkurencingumui didinti, dabartinė ES bendrovių rinkos dalis saugumo sektoriuje gali sumažėti penktadaliu – nuo maždaug 25 proc. pasaulinės rinkos 2010 m. iki 20 proc. 2020 m.

Rinkoje pirmaujančios JAV bendrovės tebėra technologijų srities lyderės, be to, jos gauna papildomos naudos iš suderintos teisinės sistemos ir stabilios vidaus rinkos. Tai joms suteikia ne tik tvirtą pagrindą, bet ir naudos iš aiškiai pripažįstamo ir išsiskiriančio JAV prekės ženklo, kuris konkuruojant tarptautiniu mastu pasirodė esantis labai vertingas pranašumas, palyginti su ES bendrovėmis.

Panašaus ES prekės ženklo trūkumas ypač išryškėja, jei atsižvelgiama į tai, kad ateityje svarbiausios saugumo technologijų rinkos bus ne Europoje, o Azijos, Pietų Amerikos ir Artimųjų Rytų besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse.

Azijos šalys vis sparčiau mažina technologijų atotrūkį, skiriančią jas nuo ES bendrovių. Neturėdamos technologinio pranašumo, ES bendrovės turės grumtis su atkaklia konkurencija, taip pat susijusia ir su didesnėmis gamybos sąnaudomis, kurias dažnai patiria ES bendrovės.

Todėl pagrindinis Komisijos tikslas – sukurti geriau veikiančią Europos saugumo technologijų vidaus rinką. Palankios vidaus rinkos sąlygos, konkurencijos didinimas ir gamybos sąnaudų mažinimas, pasinaudojant masto ekonomija – taip pat labai svarbūs

¹ Visi šiame veiksmų plane minimi duomenys ir tyrimai išsamiai aprašyti prie šio veiksmų plano pridedamame Tarnybų darbiniam dokumente.

² COM(2010) 614 galutinis.

veiksniai stiprinant ES saugumo pramonės padėtį tose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse, kurios laikomos saugumo sektoriaus ateitimi. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti MVĮ rėmimui, padedant joms patekti į tarptautines rinkas trečiosiose šalyse.

Kai kurie šių klausimų jau buvo nagrinėti Europos saugumo mokslinių tyrimų ir inovacijų forume (ESRIF) bei vėlesniame Komisijos komunikate³. IRT sektoriuje saugumo aspektai yra neatskiriama IRT bendrovių siūlomos įrangos ir produktų dalis, labai svarbi būsimam konkurencingumui. Šie klausimai taip pat bus nagrinėjami būsimoje Europos interneto saugumo strategijoje. Tačiau iki šiol nebuvo laikomasi nuoseklaus ES lygmens požiūrio, kuriuo būtų siekiama konkurencingesnės ir inovatyvesnės ES saugumo pramonės.

Kaip parodė dabartiniai tyrimai ir suinteresuotųjų subjektų nuomonės⁴, pasaulinė konkurencija bus juntama ne paslaugų, o produktų gamybos ir technologijų sektoriuje, nes jis sudaro didžiąją saugumo pramonės potencialaus eksporto dalį. Todėl šiame veiksmų plane aptariamos ne saugumo paslaugos apskritai (pvz., vietoje dirbantis apsaugos personalas), o tik tos saugumo paslaugos, kurios yra susijusios su saugumo priemonių įrengimu ir priežiūra.

Komisija pasinaudos visomis turimomis priemonėmis tikrai saugumo technologijų vidaus rinkai kurti, tokiu būdu ES saugumo pramonei suteikdama stiprų pagrindą ir padėdama bendrovėms užimti tam tikrą besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių rinkos dalį.

Komisija užtikrins, kad visomis saugumo technologijų vidaus rinkos plėtros iniciatyvomis būtų laikomasi Pagrindinių teisių chartijos, visų pirma teisės į privatumą ir asmens duomenų apsaugą.

2. ES SAUGUMO PRAMONĖ IR RINKA

Pasaulinės saugumo rinkos vertė – apie 100 mlrd. EUR (2011 m. duomenys), o visame pasaulyje joje dirba apie 2 mln. žmonių. Manoma, kad ES saugumo rinkos vertė – 26–36,5 mlrd. EUR, o joje dirba apie 180 000 darbuotojų (2011 m. duomenys).

Tačiau šiuo metu nėra aiškos saugumo pramonės apibrėžties, o metodinei šios pramonės klasifikacijai kliudo keletas toliau išvardytų veiksnių.

- Pati saugumo pramonė nėra įtraukta į pagrindines statistikos nomenklatūras (NACE, Prodcom ir kt.).
- Su saugumu susijusių gaminių gamyba „slepiasi“ po labai skirtingomis pozicijomis. Šių pozicijų statistikoje su saugumu susijusi ir nesusijusi veikla neskiriama.
- Be to, pati pramonė neturi jokio Europos lygmens statistikos duomenų šaltinio.
- Iš pasiūlos perspektyvos, saugumo įrangos ir sistemų pirkėjai gali nenorėti teikti informacijos apie saugumo išlaidas.

³ COM(2009) 691 galutinis.

⁴ Žr. Tarnybų darbinį dokumentą.

Siekdama išspręsti saugumo pramonės ir jos rinkos duomenų trūkumo problemą, Komisija parengs empirinį pagrindą, kuriuo remiantis būtų galima gauti patikimesnius duomenis apie saugumo rinkas. O tam būtinas bendradarbiavimas su pagrindinėmis prekybos asociacijomis.

Vis dėlto ES saugumo pramonę galima suskirstyti į šiuos pagrindinius sektorius⁵:

- aviacijos saugumas;
- laivybos saugumas;
- sienų apsauga;
- ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsauga;
- antiteroristinė žvalgyba (įskaitant kibernetinį saugumą ir ryšius);
- krizių valdymas / civilinė sauga;
- fizinė apsauga;
- apsaugos drabužiai.

Saugumo rinkai būdingos trys toliau nurodytos išskirtinės savybės.

- (1) **Tai labai susiskaldžiusi rinka, kurią skiria šalių ar net regioninės ribos.** Saugumas yra viena opiausių politikos sričių. Tai viena iš sričių, kuriose valstybės narės nesiryžta atsisakyti nacionalinių prerogatyvų.
- (2) **Tai institucinė rinka.** Didelė dalis saugumo rinkos tebėra institucinė rinka, t. y. pirkėjai yra valdžios institucijos. Net tose srityse, kuriose rinka yra komercinė, saugumo reikalavimai vis dar daugiausia nustatomi teisės aktais.
- (3) **Ryškus visuomeninis aspektas.** Nors saugumas yra vienas svarbiausių žmoniškų poreikių, tai taip pat gana opi sritis. Saugumo priemonės ir technologijos gali turėti poveikio pagrindinėms teisėms ir dažnai kelti baimę dėl galimo privatumo pažeidimo.

3. PAGRINDINĖS ES SAUGUMO PRAMONĖS PROBLEMOS

Šios trys išskirtinės saugumo rinkos savybės taip pat nulemia tris pagrindines ES saugumo pramonės problemas.

- (1) ES saugumo rinkos susiskaldymas

Pagrindinė problema yra didelis ES saugumo rinkos susiskaldymas (pvz., darnių sertifikavimo procedūrų ir standartų trūkumas). Dėl nevienodo požiūrio susiformavo bent 27 skirtingos saugumo rinkos, kurių kiekviena suskirstyta į daug saugumo sektorių.

⁵ Sąrašas nėra išsamus, išsamesnę įvairių sektorių ir juose taikomų technologijų apžvalgą rasite Tarnybų darbiniame dokumente.

Tai ne tik sukuria gana unikalią vidaus rinkos padėtį, bet ir turi didelio neigiamo poveikio tiek pasiūlai (pramonei), tiek paklausai (vešiesiems ir privatiesiems saugumo technologijų pirkėjams). Dėl to atsiranda didelių patekimo į rinką kliūčių ir tampa labai sunku (arba išvis neįmanoma) kurti tikrą masto ekonomiją. Be to, tai lemia nepakankamą tiekėjų konkurenciją ir neoptimalų viešųjų lėšų panaudojimą.

(2) *Mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkis*

Vykdam naujų technologijų mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP) ES saugumo pramonei dažnai labai sunku numatyti, ar galiausiai jos bus diegiamos rinkoje, arba net tam tikra prasme tikėtis, kad rinka išvis bus. Iš esmės tai visuotinė problema, su kuria susiduria daugelis pramonės sektorių, tačiau ji ypač būdinga saugumo pramonei, kurios rinka daugiausia yra institucinė.

Dėl to kyla įvairių neigiamų pasekmių, pavyzdžiui, netiriamos potencialiai perspektyvios MTTP koncepcijos, o tai savo ruožtu reiškia, kad paklausos grandis negauna tam tikrų technologijų, kurios galėtų pagerinti piliečių saugumą.

(3) *Visuomeninis saugumo technologijų aspektas*

Naujų produktų ir technologijų pripažinimas visuomenėje yra bendra įvairių pramonės sektorių problema. Tačiau yra keletas ypatumų, skiriančių saugumo technologijas nuo kitų sričių. Saugumo technologijos gali tiesiogiai arba netiesiogiai būti susijusios su pagrindinėmis teisėmis, pavyzdžiui, teise į privatą ir šeimos gyvenimą, asmens duomenų apsaugą, privatumą arba pagarbą žmogaus orumui.

Dėl problemų, susijusių su saugumo technologijų pripažinimu visuomenėje, kyla įvairių neigiamų pasekmių. Pramonė rizikuoja investuodama į technologijas, kurių vėliau visuomenė nepripažįsta, ir taip švaisto savo lėšas. Kita vertus, paklausos grandis priversta pirkti mažiau prieštaringą, tačiau nevisiškai saugumo reikalavimus atitinkantį produktą.

4. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Komisija nustatė pagrindinius politikos veiksmus ES saugumo pramonės konkurencingumui didinti, jos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti. Pagrindiniai politikos veiksmai yra susiję su toliau nurodytomis sritimis.

- **Rinkos susiskaldymo problemos sprendimas**, kuriant ES lygmens arba tarptautinius standartus, suderinant ES saugumo technologijų sertifikavimo ir (arba) atitikties vertinimo procedūras ir geriau išnaudojant saugumo ir gynybos technologijų sąveiką.
- **Mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkio mažinimas**, derinant finansavimo programas ir geriau išnaudojant intelektinės nuosavybės teisių (INT) galimybes, taip pat visapusiškai panaudojant ikiprekybinius viešuosius pirkimus (IVP) pagal programos „Horizontas 2020“⁶ saugumo mokslinių tyrimų tikslus..
- **Geresnis visuomeninio aspekto integravimas**, išsamiai vertinant socialinį poveikį, įskaitant poveikį pagrindinėms teisėms, ir sukuriant mechanizmus poveikiui visuomenei išbandyti MTTP etape.

⁶ COM(2011) 809 galutinis.

4.1. Rinkos susiskaldymo problemos sprendimas

4.1.1. Standartizavimas

Standartai atlieka svarbų vaidmenį mažinant rinkų susiskaldymą ir padedant pramonei pasiekti masto ekonomiją. Standartai taip pat ypač svarbūs paklausai, visų pirma pirmųjų reaguojančių tarnybų, teisėsaugos institucijų, ir kt. naudojamų technologijų sąveikumo atžvilgiu. Be to, standartai ypač svarbūs, kad būtų užtikrinta vienoda saugumo paslaugų tiekimo kokybė. ES masto standartų rengimas ir jų laikymosi pasaulio lygmeniu skatinimas taip pat yra neatskiriamas ES saugumo pramonės konkurencingumo veiksnys.

Tačiau egzistuoja tik keli saugumo srities ES lygmens standartai. Skirtingi nacionaliniai standartai – didžiulė kliūtis kuriant tikrą saugumo vidaus rinką, trukdanti ES pramonės konkurencingumui. Jei ES nori ženkliai prisidėti prie pasaulinių standartų kūrimo, nepaprastai svarbu pašalinti šiuos nacionalinius skirtumus.

Komunikate „Strateginė Europos standartų vizija“⁷ Komisija jau paskelbė apie poreikį paspartinti standartizavimą saugumo srityje. Todėl 2011 m. Komisija Europos standartizacijos organizacijoms pavedė parengti išsamią esamų saugumo srities tarptautinių, Europos ir nacionalinių standartų apžvalgą bei parengti trūkstamų standartų sąrašą. Nustatyta, kad labiausiai standartų trūksta šiose srityse:

- chemijos, biologijos, radiologijos, atominėje ir sprogmenų srityse – būtiniausių aptikimo standartų ir mėginių ėmimo standartų, įskaitant aviacijos saugumo srityje;
- sienų apsaugos – bendrų techninių ir sąveikumo standartų automatizuotoms sienų kontrolės sistemoms, taip pat biometrinių identifikatorių standartų;
- krizių valdymo ir civilinės saugos – ryšių sąveikumo, taip pat valdymo ir kontrolės sąveikumo, įskaitant organizacinį sąveikumą taip pat masinio gyventojų informavimo standartų.

1 veiksmas. Remdamasi šiais pirminiais prioritetais, Komisija paprašys Europos standartizacijos organizacijų parengti konkrečius ir išsamius standartizavimo veiksmų planus. Šiuose standartizavimo veiksmų planuose pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas naujos kartos priemonėms ir technologijoms. Todėl bus labai svarbus galutinių naudotojų bei saugumo pramonės dalyvavimas ir politikos nuoseklumas.

Įgyvendinimo laikotarpis: nuo 2012 m. vidurio.

4.1.2. Sertifikavimo ir (arba) atitikties vertinimo procedūros

Šiuo metu nėra ES masto saugumo technologijų sertifikavimo sistemos. Nacionalinių sistemų įvairovė apskritai lemia saugumo rinkos susiskaldymą. Komisija nustatė sritis, kuriose⁸ pirminiame etape būtų prasmingiausia kurti ES masto sertifikavimo sistemą, pradedant:

- oro uostų tikrinimo (aptikimo) įranga ir

⁷ COM(2011) 311 galutinis.

⁸ Išsamią informaciją apie tikslinių sričių pasirinkimo pagrindimą ir kriterijus rasite Tarnybų darbiname dokumente.

– signalizacijos sistemomis⁹.

Oro uostų tikrinimo įranga reglamentuojama įvairiais ES teisės aktais, kuriais nustatomi tokios įrangos veikimo reikalavimai¹⁰. Tačiau šiais teisės aktais nenumatyta reikiamas atitikties vertinimo mechanizmas, kad tikrinimo įrangos sertifikavimas vienoje valstybėje narėje būtų abipusiai pripažintas bet kurioje kitoje valstybėje narėje. Dėl oro uostų tikrinimo įrangos suderintų standartų ir privalomo atitikties vertinimo ES lygmeniu stokos kyla vidaus rinkos susiskaldymas.

Jau parengti keli signalizacijos sistemų Europos veikimo standartai. Be to, yra pramonės sukurtas sertifikavimo mechanizmas „CertAlarm“. Tačiau ši sistema susiduria su problema, kad ji yra privati ir kad valstybių narių institucijos neprivalo priimti pagal šią sistemą suteiktų sertifikatų.

Ateityje pagal ES masto sertifikavimo sistemą sertifikuoti produktai galėtų būti žymimi ES saugumo ženklu, panašiu į CE ženklą, naudojamą produktų saugos srityje. Kaip siūlyta ESRIF, toks ženklas galėtų būti saugumo produktų (pagamintų ir patvirtintų ES) kokybės ženklu.

Konservatyviais vertinimais, šių dviejų produktų kategorijų pramonė galėtų per metus sutaupyti iki 29 mln. EUR bandymo ir sertifikavimo sąnaudų.

Oro uostų tikrinimo sistemų ir signalizacijos sistemų sertifikavimo procedūrų suderinimas taip pat turėtų turėti teigiamo poveikio aiškesnės šių technologijų europinės tapatybės – galimo ES prekės ženklo – sukūrimui. Šis prekės ženklas turėtų padėti stiprinti pasaulinį ES bendrovių konkurencingumą, palyginti su JAV ir Kinijos konkurentais.

⁹ Reikia atkreipti dėmesį, kad signalizacijos sistemos yra labai svarbus segmentas, kurio rinkos dalis siekia 4,5 mlrd. EUR arba 50 proc. fizinės saugumo rinkos.

¹⁰ Žr. reglamentus (EB) 300/2008, (EB) 272/2009 ir (ES) 185/2010.

2 veiksmas. Atlikusi išsamią poveikio vertinimo analizę ir pasikonsultavusi su suinteresuotaisiais subjektais Komisija pateiktų du pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamo akto: vienu siūloma sukurti ES lygmens suderintą oro uostų tikrinimo (aptikimo) įrangos sertifikavimo sistemą, o antru – ES lygmens suderintą signalizacijos sistemų sertifikavimo sistemą. Tikslas – pasiekti abipusį sertifikavimo sistemų pripažinimą.

Įgyvendinimo laikotarpis: 2012 m. vidurys – 2014 m. pabaiga.

4.1.3. Saugumo ir gynybos technologijų sąveikos išnaudojimas

Galima aiškiai atskirti saugumo (civilinę) ir gynybos (karinę) rinkas. Tačiau šių dviejų rinkų egzistavimą savaime galima laikyti susiskaldymu. Iš dalies toks susiskaldymas yra normalus, nes šias dvi rinkas aprūpinanti pramoninė bazė nėra visiškai identiška, be to, skiriasi galutiniai naudotojai, taikymo sritys ir reikalavimai. Tačiau šis susiskaldymas daro poveikį MTTP bei pajėgumų plėtojimo lygmeniui ir standartizavimo lygmeniui. Kartais dėl jo dubliuojamos MTTP pastangos, o dėl skirtingų šių dviejų rinkų standartų neįmanoma išnaudoti masto ekonomijos.

Kalbant apie MTTP, civilinės ir karinės sričių sąveikos šiuo metu siekia Europos gynybos agentūra per Europos bendradarbiavimo sistemą. Pagal šią bendradarbiavimo sistemą šiuo metu koordinuojama Septintosios bendrosios programos (7BP) saugumo tema ir Europos gynybos agentūros gynybos mokslinių tyrimų veikla. Tikslas – suderinti šiuos tyrimus, siekiant išvengti dubliavimo ir išnaudoti galimą sąveiką. Komisija ketina šį bendradarbiavimą tęsti ir išplėsti įgyvendinant programą „Horizontas 2020“.

Aktyvesnis išankstinis bendradarbiavimas būtų naudingas siekiant labiau suderinto pajėgumų planavimo, tačiau Komisija mano, kad civilinio saugumo srityje dalyvauja tiek daug valdžios institucijų, kad šiuo metu neįmanoma nustatyti bendro pajėgumų planavimo kartu su gynybos sritimi, kurioje paprastai veikia tik viena institucija (t. y. nacionalinė gynybos ministerija) kiekvienoje valstybėje narėje.

Kalbant apie vėlesnį bendradarbiavimą, Komisija mano, kad vadinamuosius mišriuosius standartus, t. y. standartus, kurie taikomi tiek civilinio saugumo, tiek gynybos technologijoms, reikėtų aktyviai rengti tose srityse, kuriose technologijos yra tokios pačios, o taikymo sritys labai panašios. Komisija svarsto kelias perspektyvias sritis tokiems mišriesiems standartams, įskaitant programine įranga generuojamą radijo ryšį ir tam tikrus technologinius nepilotuojamų orlaivių sistemų reikalavimus (pvz., aptikimo ir vengimo technologijas, tinkamumo skraidyti reikalavimus). Manoma, kad priėmus vien programine įranga generuojamo radijo ryšio mišriuosius standartus pardavimai iš viso padidėtų 1 mlrd. EUR.

3 veiksmas. Glaudžiai bendradarbiaudama su Europos gynybos agentūra, Komisija ketina Europos standartizacijos organizacijoms suteikti įgaliojimus priimti mišriuosius standartus. Netrukus bus suteikti pirmieji įgaliojimai priimti programine įranga generuojamo radijo ryšio mišriuosius standartus.

Įgyvendinimo laikotarpis: nuo 2012 m. vidurio.

4.2. Mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkio mažinimas

4.2.1. Finansavimo programų suderinimas, INT galimybių išnaudojimas

Komisijos siūlomoje programoje „Horizontas 2020“ nustatyta glaudi sąsaja su keliomis politikos sritimis, visų pirma vidaus reikalų. Šiuo tikslu programoje „Horizontas 2020“ numatytos konkrečios saugumo mokslinių tyrimų INT taisyklės, pagal kurias Komisijai ir valstybėms narėms ne tik leidžiama naudotis žiniomis, įgytomis įgyvendinant saugumo mokslinių tyrimų projektus, bet ir sąžiningomis ir pagrįstomis sąlygomis naudotis tomis žiniomis vykdant tolesnius viešuosius pirkimus¹¹.

Tokiu būdu nacionalinėms institucijoms turėtų būti sudaromos galimybės paprasčiau ir greičiau panaudoti ES saugumo mokslinių tyrimų rezultatus ir glaudžiau bendradarbiauti su daugiausia viešais galutiniais naudotojais, tokiu būdu labai padidinant pastangas saugumo srities mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkiui įveikti.

Be to, dviem Vidaus saugumo fondo komponentais, siūlomais ateinančiam finansavimo laikotarpiui, atitinkamai susijusiais su išorės sienomis, vizomis ir policijos bendradarbiavimu, nusikalstamumo prevencija ir kova su juo, taip pat krizių valdymu, numatoma galimybė vykdyti Sąjungos finansuojamus veiksmus, kuriais būtų išbandomi ir patvirtinami ES saugumo mokslinių tyrimų projektų rezultatai¹².

Kad šia galimybe būtų veiksmingai pasinaudota, būtinos konkrečios saugumo mokslinių tyrimų INT taisyklės, pagal kurias Komisijai būtų sąžiningomis ir pagrįstomis sąlygomis leidžiama naudotis intelektinės nuosavybės teisėmis, kad ji galėtų toliau išbandyti ir patvirtinti saugumo mokslinių tyrimų rezultatus.

Jei bus būtini Sąjungos pajėgumai, Komisija gali šias bandymo ir tvirtinimo priemones papildyti, prireikus įsigydama ES skirtus prototipus.

4 veiksmas. Komisija visapusiškai pasinaudos naujomis programoje „Horizontas 2020“ numatytomis saugumo mokslinių tyrimų INT taisyklėmis¹³, visų pirma išnaudodama dviejose konkrečiose Vidaus saugumo fondo programose numatytą galimybę išbandyti ir patvirtinti ES saugumo mokslinių tyrimų projektų rezultatus.

Įgyvendinimo laikotarpis: nuo 2014 m. pradžios.

4.2.2. Iki prekybiniai viešieji pirkimai

IVP¹⁴ yra labai naudinga mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkio mažinimo priemonė. Komisija jos svarbą jau pabrėžė Komunikate „Inovacijų sąjunga“¹⁵, visų pirma srityse, kuriose egzistuoja institucinė rinka arba daugiausia teisės aktais reglamentuota rinka, atsižvelgiant į tai, kad biudžeto suvaržymo laikais novatoriškų produktų ir paslaugų viešieji pirkimai yra nepaprastai svarbūs gerinant viešųjų paslaugų kokybę ir veiksmingumą. Galiausiai IVP turėtų

¹¹ COM(2011) 810 galutinis.

¹² COM(2011) 750 ir 753 galutinis.

¹³ Tačiau šias taisykles dar turi patvirtinti Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas.

¹⁴ IVP čia suprantami kaip mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros paslaugų pirkimo metodas, pagal kurį INT nepriklauso (išimtinai) perkančiajai organizacijai. Žr. COM(2007) 799 galutinis.

¹⁵ COM(2010) 546 galutinis.

sudaryti galimybes viešiesiems naudotojams atlikti svarbesnį vaidmenį inovacijų cikle perkant naujas technologijas. Viešieji pirkėjai turėtų veikti kaip permmainų varomoji jėga.

Nepaisant to, kol kas IVP sistema saugumo srityje naudojasi vos kelios valstybės narės. ES lygmeniu pagal 7BP saugumo temą 2011 m. kvietime teikti pasiūlymus kaip galimos būsimos IVP sistemos pirmtakė buvo numatyta bandomoji patvirtinimo sistema.

Programoje „Horizontas 2020“ numatyta konkreti IVP priemonė, kuri turėtų labai padėti įveikti praktines su IVP įgyvendinimu susijusias kliūtis.

Remiantis JAV SBIR¹⁶ patirtimi, darant preliminarį prielaidą, kad dėl MTTP paramos taikant IVP sistemą metinis augimas padidėtų 1 proc., saugumo pramonės pardavimai iki 2020 m. padidėtų 2 mlrd. EUR¹⁷.

5 veiksmas. Komisija ketina visapusiškai pasinaudoti programoje „Horizontas 2020“ nustatyta IVP priemone ir skirti jai didelę dalį saugumo mokslinių tyrimų biudžeto. Šis naujoviškas finansavimas, pagal kurį pramonė, valdžios institucijos ir galutiniai naudotojai bendradarbiauja nuo pat mokslinių tyrimų projekto pradžios, turėtų mokslinius tyrimus priartinti prie rinkos. Komisijos manymu, perspektyviausios IVP taikymo sritys yra sienų apsauga ir aviacijos saugumas.

Komisija taip pat skatins valstybes nares pradėti panašias iniciatyvas nacionaliniu lygmeniu, laikantis atitinkamų ES viešųjų pirkimų teisės aktų.

Įgyvendinimo laikotarpis: nuo 2014 m. pradžios.

4.2.3. Patekimas į tarptautines viešųjų pirkimų rinkas

Tradiciškai ES viešųjų pirkimų rinka yra labai atvira. Tačiau tą ne visada galima pasakyti apie mūsų prekybos partnerių rinkas. Tik ketvirtadalis pasaulio viešųjų pirkimų rinkų yra atvertos laisvai tarptautinei konkurencijai.

Komisija pasiūlė reglamentą¹⁸, kuriuo padedama atverti viešųjų pirkimų rinkas visame pasaulyje ir užtikrinti, kad Europos įmonės galėtų į jas patekti sąžiningomis sąlygomis. Šiuo reglamentu tikimasi nustatyti priemones, kurios užtikrins, kad šie tikslai būtų pasiekti.

6 veiksmas. Komisija visapusiškai pasinaudos turimomis priemonėmis, siekdama užtikrinti, kad saugumo pramonė sąžiningomis sąlygomis patektų į tarptautines viešųjų pirkimų rinkas. Atsižvelgiant į opų saugumo technologijų pobūdį, ypatingas dėmesys bus skiriamas atitinkamam eksporto reglamentavimui.

Įgyvendinimo laikotarpis: nuo 2013 m. pabaigos.

¹⁶ SBIR (*Small Business Innovation and Research* – Mažųjų įmonių inovacijos ir moksliniai tyrimai) yra JAV programa, kuria remiamos inovacijos MVĮ, kurios naudojasi IVP sistemomis.

¹⁷ Žr. Tarnybų darbinį dokumentą.

¹⁸ COM(2012) 124 final.

4.2.4. Trečiosios šalies atsakomybės apribojimas (TŠAA)

Siekdama įveikti mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkį, visų pirma užtikrinti, kad atsakomybės grėsmė netrukdytų saugumo pramonei kurti ir taikyti technologijas ir paslaugas, kurios gali išgelbėti gyvybes, bei jomis prekiauti, po Rugsėjo 11-osios JAV priėmė JAV saugumo įstatymą (*US Safety Act*). Jame numatomi kovos su terorizmu technologijų tiekėjų ir paslaugų teikėjų teisinės atsakomybės apribojimai. Trečiųjų šalių rinkose šis teisės aktas rinkoje pirmaujančioms JAV bendrovėms gali suteikti konkurencinį pranašumą ES bendrovių atžvilgiu.

Akivaizdu, kad JAV saugumo įstatymas priimtas specifiniame JAV teisiniame kontekste, kuriame grupės ieškiniai yra dažnas reiškinys. Nors Europoje nenumatyta priimti JAV saugumo įstatymui lygiavertio teisės akto, tačiau būtina geriau suvokti ir išnagrinėti, koku mastu atsakomybės klausimai trukdo pramonei pateikti rinkai perspektyvias technologijas ir paslaugas.

Bendro pramonės suinteresuotųjų subjektų sutarimo šiuo klausimu nėra, o išsami teisinė atitiktis nacionaliniams arba ES teisės aktams analizė kol kas neatlikta.

7 veiksmas. Komisija paskelbė konkursą dėl svarbaus tyrimo, kuriuo analizuojamas trečiosios šalies atsakomybės apribojimo teisinis ir ekonominis poveikis. Tyrime taip pat bus apsvaistytos TŠAA alternatyvos, nustatytos JAV saugumo įstatyme, pavyzdžiui, savanoriškas pramonės fondas, Komisijos rekomendacija ir kt. Šiame tyrime bus tinkamai atsižvelgta į poveikį pagrindinėms teisėms.

Įgyvendinimo laikotarpis: 2012 m. – 2013 m. vidurys.

4.3. Geresnis visuomeninio aspekto integravimas

4.3.1. Poveikio visuomenei vertinimas MTTP etape

Geresnis visuomeninio aspekto integravimas į saugumo pramonės veiklą padėtų sumažinti netikrumą dėl to, kaip produktus ar paslaugas priims visuomenė. Tai turėtų sudaryti sąlygas veiksmingai panaudoti MTTP investicijas, o paklausos grandžiai leistų įsigyti produktus, kurie visiškai tenkina jų saugumo reikalavimus ir drauge yra pripažįstami visuomenės.

Todėl Komisija mano, kad į poveikį visuomenei ir pagrindinėms teisėms turėtų būti atsižvelgta jau iki MTTP etapo ir jo metu dalyvaujant piliečiams. Tokiu būdu visuomenės klausimus būtų galima spręsti ankstyvame etape.

Komisija jau ėmėsi tam tikrų veiksmų, siekdama integruoti visuomeninį aspektą į saugumo 7BP saugumo temą. Tačiau atsižvelgiant į programą „Horizontas 2020“ dabar šias pastangas reikėtų sustiprinti, įtraukti visuomenę į mokslinius tyrimus bei inovacijas ir sistemingiau vertinti poveikį visuomenei.

Komisija įtrauks visuomenę ir prireikus nustatys privalomą poveikio visuomenei vertinimą visuose būsimuose saugumo mokslinių tyrimų projektuose¹⁹. Komisija konkrečiai įvertins naujų technologijų poveikį visuomenei visose minėtose savo saugumo IVP sistemose.

¹⁹ Išskyrus tam tikrų sričių projektus, pavyzdžiui, bazinius technologijų tyrimus ir prognozių bei scenarijų projektus.

4.3.2. Pritaikytoji privatumo apsauga ir standartizuotoji privatumo apsauga ankstyviausiame etape

Viena vertus, nepaprastai sudėtinga visuomeninius poreikius paversti technologiniais reikalavimais, o tai dar labiau apsunkina didelę saugumo produktų įvairovę rinkoje. Antra vertus, su saugumu susiję visuomenės klausimai skirtingose valstybėse narėse labai skiriasi.

Todėl Komisija mano, kad geriausias sprendimas yra „pritaikytosios privatumo apsaugos“ ir „standartizuotosios privatumo apsaugos“ sąvokas²⁰ nustatyti ankstyviausiame etape. Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas, pageidaujantis, kad jo gamybos procesas būtų patikrintas, siekiant nustatyti, ar jis atitinka pritaikytosios privatumo apsaugos reikalavimus, turės tenkinti atitinkamame ES standarte nustatytus reikalavimus. Šis standartas bus neprivalomas. Tačiau Komisija įsitikinusi, kad bendrovėms bus daromas stiprus tarpusavio spaudimas laikytis tokio standarto, kuris turėtų būti pripažįstamas panašiai kaip, pavyzdžiui, ISO 9000 valdymo standartas²¹.

8 veiksmas. Komisija Europos standartizacijos organizacijoms suteiks įgaliojimus parengti standartą, paremtą esamomis kokybės valdymo sistemomis, tačiau taikomą privatumo klausimų valdymui ankstyviausiame etape.

Igyvendinimo laikotarpis: 2012 m. vidurys – 2015 m. vidurys.

5. STEBĖSENA

Paskelbtų politikos priemonių stebėseną vykdys speciali Komisijos įsteigta ekspertų grupė. Šioje grupėje bus suburti visi susiję saugumo srities subjektai.

Ši grupė susitiks bent kartą per metus, kad įvertintų pažangą.

6. IŠVADA

Tai pirmasis Komisijos veiksmų planas, skirtas konkrečiai saugumo pramonei. Naujos ne tik paskelbtos priemonės, bet ir metodo išsamumas – pradedant MTTP ir baigiant standartizacija ir sertifikavimu. Priklausomai nuo būsimo vertinimo, galimos tolesnės derinimo sritys galėtų apimti sausumos ir jūrų transporto sektorius, taip pat TŠAA.

Reikėtų turėti omenyje, kad visi šiame dokumente išvardyti veiksmai yra glaudžiai susiję su valstybių narių noru bendradarbiauti su Europos institucijomis, standartizavimo įstaigomis, viešojo ir privačiojo sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais, ir įveikti ES saugumo rinkų susiskaldymą. Todėl Komisija ragina valstybes nares paremti Komisijos iniciatyvą didinti ES saugumo bendrovių konkurencingumą ir mažinti esamas kliūtis patekti į rinką.

Komisija įsitikinusi, kad šiame veiksmų plane numatytos politikos priemonės labai padės pagerinti Europos saugumo pramonės konkurencingumą. Komisijos tikslas – ES saugumo pramonei suteikti stiprų pagrindą, kuris jai leistų plėstis į naujas ir besiformuojančias rinkas, kuriose ateityje tikimasi didelio saugumo rinkos augimo.

²⁰ Išsamesnę informaciją apie pritaikytąją privatumo apsaugą rasite Tarnybų darbiniam dokumente.

²¹ COM(2012) 11.

Toks augimas Europos Sąjungoje ir už jos ribų turi būti neatsiejamas nuo priemonių, kuriomis siekiama visuomeninį aspektą geriau integruoti į saugumo pramonės veiklą, stiprinimo. Pritaikytoji privatumo apsauga ir pagarba pagrindinėms teisėms turi būti neatskiriama visų ES saugumo technologijų dalis.